

המפקיד פרק שלישי בבא מציעא

ל"א

עין משפט
נר מצוה

ה"ג נעושים על כרחן דכתיב והשביעית תשמטנה ונטעשתה. היינו על כרחו: אפקעתא דמלגא. מלות המלך: רעושים מדעתן דכתיב אס על צנים רועשה. היינו מדעתו ולא צדיה דכתיב רשיה דקרא וקס שאון צעמן היו יראים שלא יצאו אויבים עליהם

HebrewBooks.org © Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ונטושים דבע"ב דכתיב¹ והשביעית תשמטנה ונטעשתה² אפקעתא דמלכא רטושים דמדעתן דכתיב³ אס על צנים רועשה תנא "ובולם שמין להם בארים אהייא אילימא אשבוין השתא ורזו ונשכר הוה מאי ראשבה מיבעיא אלא ארמושים והא מוציאין אותן מידו קתני אלא אנטושים למאן אילימא לרבנן הא אמרי מוציאין אותו מידו אי רבן שמעון בן גמליאל הא אמר שמעתי שהנטושים כשבוין כשבוין ולא שבוין כשבוין דאין מוציאין אותן מידו ולא שבוין דאילו התם ורזו ונשכר ואילו הכא שיימינן ליה בארים ומאי שנא מהא⁴ דתנן⁵ המוציא הוצאות על נכסי אשתו הוציא הרבה ואכל קימעה קימעה ואכל הרבה מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל הא לא דמיא אלא להא⁶ (דתנן)⁷ המוציא הוצאות על נכסי אשתו קמנה במוציא על נכסי אחר דמי אלמא כיון דלא סמכא דעתיה תקינו ליה רבנן כי היכי דלא לפסדינהו הכא נמי תקינו ליה רבנן כי היכי דלא לפסדינהו וכולן שמין להם בארים וכולן לאיתויי מאי לאיתויי הא דאמר רב נחמן אמר שמואל שבו שגשבה מורידין קרוב לנכסיו יצא לדעת אין מורידין קרוב לנכסיו ורב נחמן דידיה אמר יבורח הרי הוא כשבו בורח מחמת מאי אילימא מחמת כרגא היינו לדעת "אלא בורח מחמת מרדן אמר רב יהודה אמר שמואל ישבוי שגשבה והניח קמה לקצור ענבים לבצור תמרים לגדור זיתים למסוק בית דין יורדן לנכסיו ומעמידין אפטרופוס וקוצר ובוצר וגורר ומוסק ואח"כ מורידין קרוב לנכסיו ולוקים אפטרופא לעולם ואפטרופא לדיקנני לא מוקמינן: אמר רב הונא אין מורידין קטן לנכסי שבו⁸ ולא קרוב לנכסי קטן ולא קרוב מחמת קרוב לנכסי קטן אין מורידין קטן לנכסי שבו דלמא מפסיד להו ולא קרוב מחמת קרוב לנכסי קטן באחי מאימא [ולא קרוב לנכסי קטן] כיון דלא מחי אתי לאחוזקי ביה⁹ אמר רבא שמע מיניה מדבר הונא אין מחזיקין בנכסי קטן ואפילו

וכל מנצרך יושד יגלו בצולה מאיליהן וישראו העיריות שדודין מאין איש כשד שלמן בית ארצאל ציוס מלחמה כשודדין הצאן למלחמה על ידי מארז על עס היושד צשלוש שלא נזהרו צהם לצרוח מפניהם ושודדים את הכל וכמוהו (ירמיה יג) הגלת יהודה כולה הגלת שלומים מתוך ישיבת שלום צאין מתחד הגלת נבוכדנצר. בית ארצאל תרגס יהונתן בית מארז אל"ף למ"ד יתרים צו כמו (הושע ז) יענו אף וזרעאל שהא לשון זריעה ולא לשון עיר. ומדקא אמר יושד כשד שלמן בית ארצאל מכלל דההוא יומא לאו בית ארצאל ציוס מלחמה הוה אלא מורך צא צלצס והמה עוזרים אס על צנים והולכים להם מדלגת האויז שמה יצא עליהם: רועשה. נעזבה: וכולן. מפ' לקמיה אהייא קאי וכללא לאתויי מאי: שמין להם כארים. אס יצאו הצעלים יעלו אלו צשצח קרקעות ופירות כמנהג אריסי המקוס: השפא ורזו ונשכר. הוי [א] ויטול הכל: דאילו הסס ורזו ונשכר. דכיון ששמעו צו שמת כי נחת לה אדעתא דכולהו פירי נחת אכל הכא ללא שמעו שמת לאו אדעתא דכולה נחית אלא ליטול כארים צכל שנה ושאר פירות יהו מונחין: נכסי אשמו. נכסי מלוג שהו אולכ פירות והקרן שלה: הווא הרבה ואכל פירות קימעה. קודס שמת או שגירשה: קא לא דמיא. תרואא הוה. הא דנכסי שציוני להא דאשמו קטנה דמי: קטנה. שהיא יתומה שהשפיה אמה ואחיה ואין קידושין תופסין צה מן התורה אלא מדברי סופרים לפיכך יולאה צמיואן צע"כ אס תמאן: כמולא על נכסי אחר דמי. ואס הווא לא אכל כדי הוצאתו שמין לו כארים: דלא סמכא דעתיה. שהיא תמוק צידו דדוא שמה תמאן צו: קטנו ליה רצנן. ליטול כארים: כי היכי דלא ניפסדינהו. שלא יקלקל הקרקעות לזרען תמיד ולא יעבדו ולא יעורר כרמים: לאיתויי הא דרצ נחמן. צורה מחמת מרדן: יאל לדעת אין מורידין. דכיון שהיה שפי צדעתו ולא לוהו צלכתו לירד לנכסיו ש"מ לא ימא ליה: צורה דעתו מיושבת עליו מחמת שהו צהול: מחמת כרגא. שאין לו ממה לפרוע כסף וגולגלתו למלך וצורה לפני צו הזמן: היינו יולא לדעת. שאין כאן צהלה: מחמת מרדן. שהרג את הנפש ופרסאי הורגין על שפירות דמים דלאמרין צצצא קמא (דף קפא). מרדן היא לריאה צלצון פרסי וכן מפורש בצערים דרצ היא גאון (שער מ): מעמידין אפטרופוס. להכניס דבר המוכן ויהא שמור לצעלים ואח"כ מורידין קרוב להשצין וליטול כארים: ולוקים אפטרופוס לעולם. שלא יטול כלום: אפטרופא לדיקנני לא מוקמינן. דבשלמא ליממי איכא דשמע להו והוי אפטרופוס לדבר מזה אכל לדיקנני לא שמעי להו: אין מורידין קטן לנכסי שבו. ואפילו הוה ראוי לירוש דקא מפסיד להו ומוטצ שירידו להם איש נכרי: ולא קרוב. הראוי לירש צנכסי קטן לעשות ולאכול דמסיים טעמיה דכיון דקטן לא ידע למחוי אחא האי קרוב לאחוזקי צהן ולומר לחלק ירושתו צא וטוב להם להוריד איש נכרי דלא מצי למטען צהו ירושה: ולא קרוב מחמת קרוב לנכסי קטן באחי מאימא. כדפרישית שזה אח מן האס לאחיו של קטן מן האצ: ש"מ מרצ הונא. דאמר אין מורידין קרוב לנכסי קטן שמה יחזיק צהם מחמת ירושה אכל אחר שאין לו טענת ירושה מורידין ולא חיישין שמה יטעון אציו של קטן מכרס לי ואכלתים שני חוקה ש"מ אין מחזיקין צנכסי קטן אס לא אכל צפני האצ שלס שנים אין שלס שנים שאכלן צפני חוקה: ואפי

תורה אור השלם

1 והשביעית תשמטנה ונטעשתה ואכלו אביני עמך ויתרם תאכל דת השדה כן תעשה לכרמך לזיתך: שמות כג יא 2 וקאם שאון צעמן וכל שלמן בית ארצאל ציוס מלחמה אס על צנים רועשה: הושע ז יד

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה וכולס וכו' דכשני ששמעו בו שמות וכו' ונטושים דלא שמעו בו שמת לא:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה השפא כו' ויטול הכל. ג"כ ע"י תוס' ד"ה וכלן (ועמ"ש רבינו צמ"מ ס"י רפ"ה ס"ק י:)

מוסף רש"י

אפקעתא דמלכא. המלך ניטל מלורשה (לקטן ק). ע"י. מה שהוציא. אס גירשה (כתובות עט). אשתו קטנה. יתומה שהשפיה אמה ואחיה יטולה למאן. כמוציא על נכסי אחרדמי. ואס מוחא צו שמין לו צנה שהשפיה וטול כמספט אריסי צמיה (שם טו). שלא דלא ליפסדינהו. שלא יכסף ויקלקל הקרקעות ויאלכ ולא ישימ. שדואא שמה תמאן. וזין דשימין ליה כארים מו לא מפסיד להו. מימר אמר שמה לא תמאן ואס תמאן הרי אטול שמי לפי ממלי (שם). אין מחזיקין בנכסי קטן. המחזיק צנכסי קטן ג' שנים אינה חוקה. דהאי ללא מימא משוס דקטן הוה (שם יד).

נר א"י מ"י פ"ו מהלכות נהלות ה"ה סמג עשין לו טו"ש ח"מ ס"י רפס ספיק צ וע"ש: נה ב מ"י פ"ג מהל' אשמו ה"ה ח סמג עשין ממ טו"ש ע"ה ס"י פס ספיק י:

נר ג מ"י שס ה"ה י טו"ש ע"ה ס"י: נר ד ה מ"י פ"ו מהלכות נהלות ה"ה סמג עשין לו טו"ש ח"מ ס"י רפס ספיק צ:

נר ו מ"י שס הלכה ו טו"ש ע"ה ס"י: נר ז מ"י שס הלכה ה טו"ש ע"ה ס"י: נר ח ט"ו מ"י שס פ"ח ה"ה א צ סמג עשין לו טו"ש ח"מ ס"י רפס ספיק י:

נר ט מ"י פ"ד מהל' טוען וטען ה"ה ז סמג עשין לה טו"ש ח"מ ס"י קמט ספיק י:

רבינו הונאל

תנא וכולן שמין להן בארים. אוקימנא ברש"י: דאמר שמעתי שהנטושים כשבוין. וסבר האי תנא כשבוין ולא שבוין כשבוין שאם תפשו דאין מוציאין מידם ולא שבוין דאלו גבי שבוין אס קודס ותלש ואכל הרי זה ורזו ונשכר ואלו גבי נטושים שמין להן בארים. ואקשינן מאי שנא מהא דתנן המוציא הוצאות ונכסי טפי אשמו הוציא הרבה ואוכל קימעה מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל וכו' אסיק' ותיקנו להן רבנן לשום קלון בארים כי היכי דלא ליפסדינהו לנכסי. ודייקין וכולן לאיתויי שבו שגשבה שמורידין קרוב לנכסיו. יצא לדעת אין מורידין קרוב לנכסיו מאי טעמא דאמר' מכרי לדעת יצא היה לו להוריד קרוביו לנכסיו כיון שלא הוריד הוא גזר אנו אין מורידין אכל הבורח מחמת מרדן כלומר הבורח מחמת נפשות מורידין קרוב לנכסיו דאמר' מחמת טירידא הוא דלא הורידים וקיימא לן כשמואל דהא רב נחמן קאי בחיה הלכך במקרקעי מורידין קרוב לנכסי נטושים וכששמעו בהן שמתו מורידין אפילו (ל) לנכסי נטושים. ומטלטלי אס תפשו אין מוציאין מידם ואס לא תפשו מפקידין אותן ביד נאמנין. (ל) ואס נראין דבריהם שמתו אצ"פ שאין עזרת בורה במיתתן נותנין אותן לירושין. פ"י אפטרופא לדיקנני כלומר לאדם גדול בעל זקן אין מעמידין לו אפטרופוס. וקיימא לן כשמואל דאמר מורידין קרוב לנכסי שבו דהא רב הונא דתלמיד רב הוא אמר אין מורידין (קרוב) [קטן] לנכסי שבו דלמא מפסיד להו ולא קרוב לנכסי קטן אחר גדול ואפי' קרוב צנכסי שבו

(א) נראה דל"ל אפילו לנכסי רעוין וע"י צמ"מ כאן מש"כ צסס הליש' ז"ל. (ב) נראה דל"ל כגון טענת צמס שאין להם סוף ויולא צו וע"י צמ"מ וצ"ע ח"מ ס"ס רפד.

ובולם שמין להם בארים. אנטושים דרש"ג קאי דמסיק פ"י רש"י דנצציו (א) ששמע שמתו אולכ כל הפירות ואס יצאו הצעלים קודס שאכל הפירות יטול כשאר אריסין ויחזיר השאר שיאכל כשאר אריסין למחאה לשלש ולרציע ולא יאכל כלום צנכס וקשה דאמאי משני לעיל לירד ולמכור תנן לישני לירד ולאכול תנן דהא אפילו לאכול צנכס אינו יורד ועוד מאי פריך צחר הכי אף צניהס כלל לא הא ודאי אין לו כלל אפילו למ"ד מורידין כיון שאין לו אלא כארים נכרי ועוד מאי פריך מהמוציא הוצאות על נכסי אשתו דהתם יורד לאכול כל הפירות אכל הכא אינו יורד כי לא צמורת אריסות ותו דאמר שמואל לקמן צציו שהניח קמה לקצור מעמידין אפטרופוס וקוצר ובוצר ואח"כ מורידין קרוב לנכסיו ומעיקרא אמאי אין מורידין קרוב כיון שלא יאכל הפירות צנכס לך נראה דודאי שכל הפירות אולכ צנכס ואס צל וחרס וזרע וצעלים צאו קודס שקצר יטול כארים שצר טרמו ועמלו ולרצ וכן למ"ק אית להו שאין שמין כארים ולכן אין מורידין דלמא מפסיד להו לפי שירא שיצאו הצעלים קודס שיקצור ויאכל ולא יטול כלום ולא יצדיח הקרקע אלא כל מה שימא לא יאכל צנכס דקין קרוב היורד לנכסי צציו והשפא פריך שפיר כיון שאולכ כל הפירות כשיצאו הצעלים קודס שיקלט אמאי נטול כארים טפי מהמוציא הוצאות על נכסי אשתו כו' והא דקאמר ואילו התם ורזו ונשכר פ"י צששמע הצעלים ממשמשס וצאין מניחין אותם לקדם ולתלוש אע"פ שהפירות ישו הרבה מעמלו כיון שאס לא יקדם אין משלמין טרמו אכל כהא נעושים אס צאו צעלים אין מניחין אותם לתלוש כיון דלא מפסיד מיד דשיממי' להו כארים: אמר שמואל שבו שגשבה מורידין. וא"ת והמכרה שמואל מדא

זימנא וי"ל דה"ק אף על גב דנצציו מורידין יאל לדעת אין מורידין: היינו לרעת. דמשמאלא לא פליג אשמואל מדלא קאמר אף צורח או אף יולא לדעת: ש"מ מדבר הונא אין מחזיקין בנכסי קטן ואפי' הגריד. פרש"י מדאמר רצ הונא אין מורידין קרוב הא נכרי מורידין וקשה דכלא רצ הונא כמה משניות יש שמעמידין אפטרופוס לנכסי יתומים פרק הנזקין (גיטין דף נג). מנהו צ"ד לא יצבע וע"ק היכי מוכח מדבר הונא דאין מחזיקין דלמא אי טוען שני חוקה מועיל והא דמורידין נכרי משוס דליכא למיחש למדי דע"כ כיון דמורידין א"כ יש לו דעת לומר הצא עדים שלקחת מאצי והכי נמי יש לו לדעת ולמחות צסוק כל שלשה וכו' קרוב להשצין קרוב להשצין וליטול כארים: ולוקים אפטרופוס לעולם. שלא יטול כלום: אפטרופא לדיקנני לא מוקמינן. דבשלמא ליממי איכא דשמע להו והוי אפטרופוס לדבר מזה אכל לדיקנני לא שמעי להו: אין מורידין קטן לנכסי שבו. ואפילו הוה ראוי לירוש דקא מפסיד להו ומוטצ שירידו להם איש נכרי: ולא קרוב. הראוי לירש צנכסי קטן לעשות ולאכול דמסיים טעמיה דכיון דקטן לא ידע למחוי אחא האי קרוב לאחוזקי צהן ולומר לחלק ירושתו צא וטוב להם להוריד איש נכרי דלא מצי למטען צהו ירושה: ולא קרוב מחמת קרוב לנכסי קטן באחי מאימא. כדפרישית שזה אח מן האס לאחיו של קטן מן האצ: ש"מ מרצ הונא. דאמר אין מורידין קרוב לנכסי קטן שמה יחזיק צהם מחמת ירושה אכל אחר שאין לו טענת ירושה מורידין ולא חיישין שמה יטעון אציו של קטן מכרס לי ואכלתים שני חוקה ש"מ אין מחזיקין צנכסי קטן אס לא אכל צפני האצ שלס שנים אין שלס שנים שאכלן צפני חוקה: ואפי